

Vecākiem

*6 rakstura
iezīmes un
panākumi*

*Diagnostikas
darbs*

**PAR DROŠĪBU
INTERNETĀ UN
MEDIJPRATĪBU
3. UN 6. KLASEI**

*Pašradīta
ģimenes spēle*
**LASĪŠANAS PRASMJU
STIPRINĀŠANAI**

FOTO: www.rd.com

6 rakstura iezīmes un panākumi

Laila Avotiņa

Par bērnības un pusaudžu attīstības posmu kopsakarībām saistībā ar jau pieauguša cilvēka veiksmīgu realizēšanos profesionālajā dzīvē esam veidojuši vairākus rakstus (Nr. 9 (110), Nr. 11 (34), Nr. 18 (23)). Cita starpā šajos rakstos ir aplūkotas tipiskākās vajadzības bērnībā – gan apmierinātas, gan ignorētas vajadzības ir noteicoši karjeras veidošanas faktori.

Atbildes uz jautājumu, kāpēc nereti ir tik sarežģīti darba devējam satikties ar, viņaprāt, labu darbinieku, vēl joprojām tiek meklētas, taču lielākoties tās ir kaut kur pa vidu starp to, ka darba meklētājiem trūkst konkrētu īpašību darba veikšanai, un to, ka darba ņēmējiem nav prasmju atlasīt personālu, tāpēc ka viņi, piemēram, nav pietiekami skaidri definējuši, kādu darbinieku ir nepieciešams atrast, lai sasniegtu mērķi, nav skaidrs, kādus rezultātus uzņēmējs vēlas sasniegt, vai nezina, kā izmērīt darbinieka efektivitāti, utt.

Interneta personāla atlasē uzņēmums „CV-Online Latvia” secina, ka katru gadu pieaug to uzņēmēju skaits, kuri atzīst, ka jaunu, atbilstīgu darbinieku atrašana kļūst sarežģītāka un laikietilpīgāka. Saskaņā ar pagājušā gada aptaujas¹ datiem gandrīz 70 % uzņēmēju atzīst darbaspēka pieejamības problēmas, kas ir par 25 % vairāk nekā pirms diviem gadiem. Uzmanību piesaista arī fakts, ka 32 % no aptaujātajiem darba devējiem plāno atlaist vismaz vienu no darbiniekiem, par galveno iemeslu minot neefektīvu strādāšanu (tas ir par 7 % vairāk nekā pagājušajā gadā), tādējādi uzsverot darba efektivitātes nozīmi.

Šajā rakstā pievērsīsim uzmanību sešām rakstura iezīmēm, kuras tiek meklētas un mēritas ar jauna, Lielbritānijā izstrādāta testa palīdzību, lai uzņēmumi piemeklētu atbilstīgākos dažādu līmeņu vadītājus.

¹ <http://smarthr.lv/darba-deveju-plani-2018>

Pētījums par īpašībām, kas ietekmē darbinieka panākumus darbā

Deivids Robsons (*David Robson*) publikācijā² BBC portālam norāda: daudzi akadēmiskie psihologi uzskata, ka ir nepieciešams jauns veids, kā prognozēt darbinieka kā līdera nākotnes panākumus. Organizāciju psihologs Iāns Makrejs (*Ian McRae*), grāmatas „High Potential: How to Spot, Manage and Develop Talented People at Work” līdzautors, kopā ar kolēģi ekonomikas doktoru un biznesa psihologu Eidriānu Fērnhamu (*Adrian Furnham*) Londonas Universitātes koledžā (*University College London*) veica pētījumu par to, kādas īpašības tieši mērā ietekmē darbinieka panākumus darbā jeb profesionālajā vidē. Viņi identificēja sešas pazīmes, kas ir raksturīgas darbiniekiem ar augstu potenciālu (*High Potential Trait Inventory*).³

Saskaņā ar jauno psiholoģisko pētījumu šīs sešas iezīmes veido personību, kurai ir augsts potenciāls dzīvī virzīties uz attīstību. Protams, viss nav tik vienkārši, jo, ja šīs īpašības izpaužas pārmērīgi, tās var traucēt. Tāpēc galvenais panākumu noslēpums ir zināšanas, kā efektīvāk izmantot savas stiprās puses un neļaut tām kļūt par vājajām vietām. Ī. Makrejs saka – ikvienam šāda rakstura īpašniekam ir savi trūkumi, kas izpaužas kā pārmērīga to lietošana, tādēļ ir optimālais līmenis, kuru mēra ar testa palīdzību. Kā norāda D. Robsons, jaunā pētījuma rezultāti ļauj mums spert svarīgu soli uz priekšu un izprast sarežģīto personīgās ietekmes uz karjeru procesu.

Lai aprēķinātu nākamos līderus, ir svarīgi, lai viņiem būtu šādas sešas rakstura īpašības: apzinīgums, spēja pielāgoties, spēja strādāt nenoteiktības apstākļos, zinātkāre, spēja riskēt jeb drosme un konkurētspēja.

Apzinīgums

Apzinīgi cilvēki apņemas īstenot plānus un mērķtiecīgi tos izpilda. Viņi spēj labi pārvarēt impulsivitāti un pieņemt lēmumus, skatoties no ilgtermiņa perspektīvas. Starp citu, apzinīgumu bieži uzskata par vienu no spēcīgākajiem dzīves rezultātu prognozētājiem, piemēram, arī attiecībā uz panākumu gūšanu izglītībā. Stratēģiskajā plānošanā augsts apzinīguma līmenis ir būtisks, taču tā pārsniegšana var izpausties kā pārāk liela stingrība un neelastīgums.

Spēja pielāgoties

Ikvienam cilvēkam var sajūst nemieru, satraukumu, bažas, bet cilvēki ar augstu spēju pielāgoties prot viegli pārvarēt šīs jūtas, neļaujot tām negatīvi ietekmēt uzvedību un lēmumu pieņemšanu. Cilvēki, kam ir zems rādītājs šajā pielāgošanās spēju mērījumā, uzrāda vāju darba veikspēju jeb, citiem vārdiem sakot, ja ir nepieciešams strādāt spriedzes apstākļos, darba kvalitāte pazeminās. Taču darbaspējas var uzlabot ar veselīgāku domāšanas veidu. Dažādi pētījumi liecina, ka stresa situācijas uztveršana par potenciālu izaugsmes avotu, nevis draudiem labklājībai var palīdzēt cilvēkiem ātrāk un produktīvāk atgūties no negatīvām situācijām.

Spēja strādāt nenoteiktības apstākļos

Vai jums labāk patīktu, lai uzdevumi būtu precīzi noformulēti un viegli paredzami, vai arī jūs spējat izbaudīt nezināmo? Cilvēki, kuriem ir augsta tolerance pret neskaidrību, pirms lēmuma pieņemšanas spēj izvērtēt un ņemt vērā daudz vairāk situācijas aspektu, kas nozīmē, ka viņi ir mazāk dogmatiski un vairāk niansēti savā viedoklī. „Savukārt neiecietību pret neviennozīmīgām vai nenoteiktām situācijām var uzskatīt par sava veida diktatorisku pazīmi,” atzīst Ī. Makrejs D. Robsona publikācijā.⁴ „Cilvēki ar zemu iecietības līmeni vienkāršos sarežģītus vēstījumus līdz prastiem secinājumiem – tā ir tipiska destruktīvas vadišanas iezīme.”

Svarīgi ir tas, ka cilvēks, kurš spēj pieņemt neskaidrību, daudz aizrautīgāk un ātrāk reaģēs uz izmaiņām, piemēram, mainoties ekonomiskajam klimatam vai jaunu tehnoloģiju attīstībai, kā arī atrisinās sarežģītas daudzšķautņainas problēmas. „Mēs cenšamies identificēt līderu spēju ieklausīties daudzos un dažādos viedokļos, cenšamies identificēt viņu spēju veikt dažādo aspektu kopsavilkumu un nākt klajā ar konstruktīviem secinājumiem, nevis vienkāršot tos,” piebilst

*Sešas pazīmes,
kas ir raksturīgas
darbiniekiem ar
augstu potenciālu:
apzinīgums, spēja
pielāgoties, spēja
strādāt nenoteiktības
apstākļos, zinātkāre,
spēja riskēt jeb drosme
un konkurētspēja.*

FOTO: www.proudtobeprietary.com

² <http://www.bbc.com/capital/story/20180508-the-secrets-of-the-high-potential-personality>

³ <https://www.thomasinternational.net/en-gb/assessments/assessments-we-offer/hpti/>

⁴ <http://www.bbc.com/capital/story/20180508-the-secrets-of-the-high-potential-personality>

Ī. Makrejs. „Un mēs esam secinājuši: jo augstāku vadības amatu cilvēks ieņem, jo svarīgāka ir šī spēja lēmumu pieņemšanā.”

Taču zema spēja pieņemt neskaidrību ne vienmēr būs trūkums. Noteiktās jomās, piemēram, valsts pārvaldē, labāk ir izmantot rīkojumu došanas pieeju, kas procesā novērš visas neskaidrības. Izpratne par to, kādā mērā konkrētajam vadītājam piemīt spēja strādāt nenoteiktības apstākļos, var palīdzēt justies pārliecinātam savā darbavietā.

Zinātkāre

Iedzimta interese par jaunām idejām rada daudz priekšrocību darbavietai: šādi cilvēki ikdienas rīcībā ir radošāki un elastīgāki problēmu risināšanā, vieglāk apgūst ko jaunu un tādējādi palielina savu vispārējo apmierinātību ar darbu, kā arī ir pasargāti no izdegšanas jeb pārslodzes darbā. Savukārt galējā izpausmē zinātkāre var sekmēt arī tauriņa domāšanu – lidot no projekta uz projektu, nesaskatot to jēgu un neiedziļinoties tajos.

Darbinieka tendence uz konkurētspēju un augsts rādītājs nenoteiktības pieņemšanā ir galvenie algas apjoma prognozes kritēriji, savukārt pēc apzinīguma līmeņa vislabāk paredzama subjektīva apmierinātības izjūta darba vidē.

Spēja riskēt jeb drosme

Vai jūs nokautrēsieties, samulsīsiet potenciāli nepatīkamas konfrontācijas priekšā? Vai arī dosieties situācijā, zinot, ka šābrīža īstermiņa diskomforts dos ilgtermiņa ieguvumus? Spēja pārvarēt sarežģītas situācijas ir būtiska vadības pozīcijās, kurās ir jācensas panākt lielāku labumu, pat ja ir jāsaskaras ar opozīciju.

Konkurētspēja

Starp centieniem gūt personīgu izaugsmi un neveselīgu greizsirdību pret citu panākumiem ir ļoti smalka līnija. Labākajā gadījumā veselīga konkurētspēja cilvēkam kalpo par spēcīgu motivatoru pielikt papildu pūles darba veikšanā, sliktākajā gadījumā – radīt šķelšanos kolektīvā.

Cilvēki, uz kuriem var paļauties, kuriem var uzticēties un kurus var cienīt

Lai novērtētu katru darbinieka iezīmi, dalībniekiem *HPTI* testā ir jānovērtē, cik lielā mērā viņi piekrīt vai nepiekrīt vairākiem apgalvojumiem, piemēram, „es esmu neapmierināts, ja es precīzi nezinu, ko no manis gaidīs darbā” (lai atklātu neskaidrības pieņemšanu) vai „mani personīgie mērķi pārsniedz manas organizācijas mērķus” (kas nosaka apzinīgumu).

Ī. Makrejs jau ir sācis pārbaudīt *HPTI* testa rezultātu ticamību (par iezīmēm, kas raksturīgas darbiniekiem ar augstu potenciālu), piemēram, pēdējo gadu laikā izsekojot starptautisko uzņēmumu biznesa lideru karjeru. Ī. Makreja un E. Fērnhama pētījums turpinās, taču pērn publicētie starpposma rezultāti⁵ parāda, ka šo sešu pazīmju klātesamība var prognozēt gan subjektīvus, gan objektīvus panākumus. Izrādās, ka darbinieka tendence uz konkurētspēju un augsts rādītājs nenoteiktības pieņemšanā ir galvenie algas apjoma prognozes kritēriji, savukārt pēc apzinīguma līmeņa vislabāk paredzama subjektīva apmierinātības izjūta darba vidē.

Bet vai ir cilvēki, kas atbilst visiem optimālajiem kritērijiem sešu galveno rakstura iezīmju sasniegšanai? Ī. Makrejs atzīst, ka zinot vien pāris šādu cilvēku, to vidū esot kādas Kanādas bankas izpilddirektors, kurš katrā no sešām īpašībām uzrādīja gandrīz optimālu līmeni. Tas testa izstrādātājam šķitis pat mazliet biedējoši. Bet, par spīti bailēm, ko iedvēš ideāli lideri, līdz cilvēki precīzi zina, ko no viņiem sagaidīt, – tie ir cilvēki, uz kuriem var paļauties, kuriem var uzticēties un kurus var cienīt.

⁵ <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/ijjsa.12158>

FOTO: www.earthtreksclimbing.com

FOTO: www.3c1703fe8d.site.intermapcdn.net

Diagnosticas darbs **PAR DROŠĪBU INTERNETĀ UN MEDIJPRATĪBU 3. UN 6. KLASEI**

Laila Avotiņa

sadarbībā ar Latvijas Drošāka interneta centru

Aprīļa beigās 420 skolās visā Latvijā norisinājās diagnostikas darbs par drošību internetā un medijpratību 3. un 6. klasei. Lai gan skolēnu digitālās prasmes diagnostikas darba organizatori (Latvijas Drošāka interneta centrs „Drossinternets.lv” sadarbībā ar Valsts izglītības satura centru) novērtē kā pieņemamas, ir aspekti, kurās tās ir krietni jāpilnveido. Kā norāda Latvijas Drošāka interneta centrs, tēmas, kas būtu skolēniem apzināti jāizkopj, ir drošība internetā, kritiska pieeja interneta saturam, kā arī zināšanas un prasmes par to, kā interneta sniegtās iespējas var palīdzēt mācību procesā.

Vai pieslēgties publiskajam bezmaksas Wi-Fi

Analizējot skolēnu sniegtās atbildes diagnostikas darba ietvaros, redzams, ka 6. klases skolēnu zināšanas ir jāuzlabo jautājumos, kas skar drošību internetā, piemēram, tikai 60 % sestoņnieku apzinās, ka pieslēgšanās bezvadu interneta tīklam rada risku ierīces drošībai – jo kāds ļaunprātīgi var pieslēgties un piekļūt visai informācijai un fotogrāfijām, kas atrodas lietotāja mobilajā ierīcē vai datorā; pārējie 40 % uzskata,

*40 % sestoņnieku
uzskata, ka pieslēgšanās
publiskajam bezvadu
tīklam ir droša.*

FOTO: www.media.kasperskydaily.com

ka pieslēgšanās publiskajam bezvadu tīklam ir droša, vai arī pauž satraukumu, ka nevarēs lejupielādēt liela apjoma datus.

Taču arī pieaugušo vidū vairāk nekā puse jeb 63 % interneta lietotāju Latvijā ikdienā lieto ar paroli neaizsargātus publiskos *Wi-Fi* tīklus, savukārt vēl vairāk (67 %) nepievērš uzmanību interneta vietņu drošībai, pakļaujot savus personiskos datus ļaunprātīgas izmantošanas riskiem, liecina „OMD Snapshot” iedzīvotāju aptauja.¹ Vispārīgākie pret interneta savienojumu drošību savās mobilajās ierīcēs ir jaunieši vecumā līdz 24 gadiem: neaizsargātus *Wi-Fi* tīklus lieto 87 %, turklāt piektdaļa aptaujāto ar paroli neaizsargātā *Wi-Fi* tīklā veic arī norēķinus, piemēram, internetveikalos, tādējādi tiešā veidā pakļaujot riskam savas finanses.

Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcijas „Cert.lv” vadītāja Baiba Kaškina ziņu portāla „Delfi” publikācijā² norāda, ka personiskā informācija, izmantojot publiskos *Wi-Fi*, ir pakļauta virknei risku: „Jāatceras, ka bezmaksas *Wi-Fi*, kas daudzviet pieejams lielveikalos un kafejnīcās, ne vienmēr var būt uzskatāms par drošu. Lietotājs nevar zināt, kurš vēl tobrīd ir pieslēdzies tīklam un var mēģināt pārtvert datus, kas tiek sūtīti. Šādā veidā, noklausoties datu plūsmu, itin viegli iespējams pārtvert lietotāja paroles un citus datus.”

Speciāliste norāda, ka publiskā bezmaksas *Wi-Fi* lietotāji, piekritot savienojuma lietošanas noteikumiem, savās ierīcēs redz izmainītu interneta saturu, piemēram, ar papildu reklāmām. Šādi risinājumi var tikt izmantoti arī ļaunprātīgos nolūkos.

Vēl joprojām internets ir galvenokārt izklaide

47 % 6. klases skolēnu, atbildot uz jautājumu par to, kā rīkotos situācijā, kad ir atraduši mājaslapu angļu valodā, kurā ir interesantas spēles matemātikas apgūvei, atbildēja, ka tās nespēlētu, jo „ja nu citās valstīs matemātika ir citādāka”. Tikai 43 % par šo lapu pastāstītu skolotājam. Pārējie skolēni spēles nespēlētu un gaidītu, kamēr kāds tās iztulkos latviešu valodā. Bet interneta vide pilda neskaitāmas funkcijas, no kurām viena ir izglītojošā funkcija. Informācija internetā nav ierobežota laikā un telpā, ikvienam ir pieejams bagātīgs resursu klāsts. Svarīgi, lai skolēni neapstātos pie bezmērķīgas interneta izmantošanas (klīšanas) vai interneta izklaides funkcijas, bet gan saskatītu un izmantotu interneta sniegtās iespējas zināšanu pilnveidē. Centra „Drossinternets.lv”

Svarīgi, lai skolēni neapstātos pie bezmērķīgas interneta izmantošanas (klīšanas) vai interneta izklaides funkcijas, bet gan saskatītu un izmantotu interneta sniegtās iespējas zināšanu pilnveidē.

¹ <https://cert.lv/lv/2016/02/petijums-vairak-neka-puse-interneta-lietotaju-lieto-ar-paroli-neaizsargatus-publiskos-wi-fi-tiklus>

² <http://www.delfi.lv/techlife/zinas/63-interneta-lietotaju-ikdiena-paklaj-savus-personigos-datus-drosibas-riskiem.d?id=47038993>

speciālisti iesaka skolēnus iedrošināt izmantot dažādas izglītojošas interneta platformas, piemēram, uzdevumus, testus un video interesantai fizikas apgūvei www.fizmix.lv, spēli par kultūras mantojumu un autortiesībām www.autorsteicamnieks.lv, spēli par meža saudzēšanu www.lvm.lv u. c.

17 % trešklasnieku arī uzskata, ka globālajā tīklā labāk ir spēlēt spēles, nevis meklēt informāciju par viņus interesējošām vai mācībām noderīgām tēmām. Vienlaikus liela daļa (74 %) skolēnu atzīst internetu par noderīgu informācijas avotu.

Skolēniem ir jābūtu saskatīt, kāda informācija palīdz risināt konkrēto uzdevumu, problēmu, kur un kā to atrast, citādi skolēni nezina, kā informācija tiek strukturēta, piedāvāta internetā, kā to kritiski izvērtēt, kā pārbaudīt. Tas sekmē bezmērķīgu klejošanu internetā, uzticēšanos visam rakstītajam un neprasmes digitālās tehnoloģijas izmantot savu mērķu sasniegšanai praktiskajā dzīvē. Attīstīt šo prasmi var, pakāpeniski mācot veikt konkrētus uzdevumus, piemēram, aicināt bērnu atrast internetā muzeja darba laiku, šīsdienas laika ziņas, ieejas biļetes cenu leļļu teātri, autobusu sarakstu u. c. Var arī aicināt bērnus izpētīt interneta adreses, piemēram, www.pasakas.net, www.valoda.ailab.lv, www.pasakas.letonika.lv, www.lasamkoks.lv, un pastāstīt par tām: kas tajās kopīgs un kas atšķirīgs.

Nepārbaudītas informācijas pārsūtīšana

Ja salīdzina 3. un 6. klases skolēnu zināšanas par to, kā būtu pareizi rīkoties, sākoties ar nepārbaudītu informāciju internetā, jāatzīst, ka jaunākie skolēni ir apzinīgāki.

Gandrīz 30 % 6. klases skolēnu uzskata, ka internetā drīkst dalīties ar nepārbaudītu apgalvojumu, piemēram, skolēni ir gatavi dalīties ar interneta vidē nonākušu apgalvojumu „15. maijā nav jāiet uz skolu”, savu rīcību pamatojot ar pārliecību, ka katrs pats ir atbildīgs par to, kam ticēt un kam – ne. Trešklasnieki ir apzinīgāki: uz jautājumu, kā viņi rīkotos, ja draugs atsūtītu ziņu, ka šodien uz skolu nav jāiet, 92 % 3. klases sko-

47 % 6. klases skolēnu, atbildot uz jautājumu par to, kā rīkotos situācijā, kad ir atraduši mājaslapu angļu valodā, kurā ir interesantas spēles matemātikas apgūvei, atbildēja, ka tās nespēlētu, jo „ja nu citās valstīs matemātika ir citādāka”.

FOTO: www.moneycrashers-sparkchargemedia.netdna-ssl.com

*Trešklasnieki
ir apzinīgāki:
uz jautājumu, kā viņi
rīkotos, ja draugs
atsūtītu ziņu,
ka šodien uz skolu nav
jāiet, 92 % 3. klases
skolēnu atbildēja,
ka piezvanītu
skolotājam,
lai pārliecinātos,
vai ziņa ir patiesa.*

lēnu atbildēja, ka piezvanītu skolotājam, lai pārliecinātos, vai ziņa ir patiesa. Tikai 5 %, daudz nedomājot, pārsūtītu informāciju tālāk citiem bērniem.

Centra „Drossinternets.lv” darbinieki iesaka efektīvu metodi, kā pārliecināties, vai informācija ir patiesa. Tā ir 3 KĀ metode. Skolēns pasaka jebkuru faktu un atbild: KĀ TU ZINI, KA TAS IR TĀ? Pēc skolēna atbildes seko nākamais (tieši tas pats) jautājums: KĀ TU ZINI, KA TAS IR TĀ? Un tad trešo reizi. Bieži, jau jautājot otrreiz, ir jāatzīst, ka mēs neesam droši par informāciju, ar kuru dalāmies

vai kuru uzskatām par savām zināšanām. Ir jāveido skolēnu prasme meklēt pirmavotus, nevis uztvert tikai vieglā un saprotamā valodā pasniegtas citu interpretācijas.

Vai internetā iepazīts draugs vienmēr saka patiesību

Analizējot 3. klases skolēnu zināšanas saistībā ar drošību internetā, 79 % apzinās, ka internetā iepazīts draugs, iespējams, nesaka patiesību par savu vecumu, tomēr gandrīz piektdaļa (21 %) jeb vairāk nekā 1700 bērnu neapzinās to, kas potenciāli var radīt riskus viņu drošībai. Negatīvi vērtējams ir arī fakts, ka 8,2 % 3. klases skolēnu uzskata – visam internetā rakstītajam var ticēt un tā ir pārbaudīta informācija.

Interneta vidē katrs var uzdoties par citu cilvēku, tēlu, priekšmetu, piesavinoties citam piederošas bildes, dzīves datus, dzīves vietas aprakstu u. c. Šādai rīcībai ir konkrēti mērķi, un ne vienmēr tie ir nevainīgi. Centra speciālisti mudina pieaugušos pārrunāt ar saviem bērniem un skolēniem dažādus reālus gadījumus, to cēloņus un sekas.

Piemēram, ir vērts aicināt skolēnus padomāt par to, kur un kādā veidā viņi satiek un iepazīst citus cilvēkus, kāda ir viņu saskarsme un saziņas veids. Tas ir nepieciešams tāpēc, lai bērni varētu salīdzināt, kāda var būt atšķirība starp saziņu klātienē un neklātienē. Nereti bērna ikdienas gaitas saistās ar pulciņu, nodarbību apmeklēšanu, rotaļāšanos mājas pagalmā, došanos ciemos utt., kur viņi iepazīst citus un nonāk saskarsmē ar citiem. Parasti tās ir regulāras aktivitātes, kurās viņi iesaistās katru nedēļu. Kopīgi ar skolēniem var izveidot sarakstu ar šīm viņu ikdienas vietām un darbībām. Pēc tam var izskaidrot bērniem, ka cilvēki, ar kuriem viņi satiekas savās ikdienas gaitās, ir īsti un reāli. Var palūgt bērniem nosaukt īpašības, kas tos padara par reāliem un īstiem, piemēram, īstus cilvēkus var redzēt, viņiem var pieskarties, īsti cilvēki var domāt, īstiem, reāliem cilvēkiem ir jūtas.

„Lai arvien mazāk Latvijā būtu cilvēku, kas akli tic klajai propagandai, dalās ar nepārbaudītu, melīgu vai novecojušu informāciju, kā arī savas nezināšanas vai neuzmanības dēļ pakļauj sevi drošības riskiem, jau skolas vecumā bērniem ir jāattīsta prasmes analizēt ziņu saturu, atšķirt informāciju no reklāmas, kritiski izvērtēt dažādas situācijas interneta vidē un pieņemt apdomīgus lēmumus,” saka centra „Drossinternets.lv” vadītāja Maija Katkovska, apņēmīgi noskaņota turpināt iesāktu izglītošanas darbu un pozitīvi vērtējot faktu, ka pēc diagnostikas darba 65 % pedagogu atzīst, ka izanalizēs skolēnu pieļautās kļūdas un organizēs stundas, lai skolēniem būtu iespēja pilnveidot zināšanas.

Šā diagnostikas darba mērķis bija novērtēt Latvijas skolēnu zināšanas par drošību internetā, noteikt skolēnu prasmes kritiski izvērtēt interneta saturu, pārzināt timekļa etiķeti sadarbības un komunikācijas procesos, kā arī prast saskatīt interneta sniegtās iespējas mācību priekšmetu apgūšanā. Izpildīt diagnostikas darbu tika aicināti visu Latvijas izglītības iestāžu 3. un 6. klases skolēni. Diagnostika tika organizēta elektroniski. Darbu izpildīja 17 806 skolēni.

Mēs – Arvis, Sigita, Laimrota un Teiksma – šogad pie jūras, kur ietek Gauja.

Pašradīta ģimenes spēle **LASĪŠANAS PRASMJU STIPRINĀŠANAI**

Sigita Kokare-Grunte

Paši savu galda spēli radījām, lai veicinātu vecāku un bērnu kopā būšanas iespējas, reizē risinot divas meitiņu aktualitātes: jaunākajai (5 gadi) ir jātrenē mēlīte, lai daži burtiņi skaidrāk izteiktos, bet vecākajai (9 gadi) ir jāstiprina lasīšanas prasmes. Šis ir stāsts par mūsu ģimeni.

Noteikumi

Spēles noteikumi ir līdzīgi kā spēlē „Cirks”: met metamo kauliņu un sāk gājienu, un atkārtoto metienu, kad uzkrīt 1 vai 6. Virzoties pa spēles laukumu pēc kārtas, ir jālasa teksti un jāvēro simboli, kas kaut kur aizved (pēdiņas, lustra, mākoņi, ota, konfektes, notis u. tml.). Vietās, kur ir uzzīmēta atvērta grāmata, jālasa tik teikumu, cik uzrakstīts. Uzvar tas, kurš pirmais nokļūst laukumā „Mēs mīlam viens otru”.

Ieteikums

Spēles laukumos var iekļaut uzdevumus, kas ir interesanti un vajadzīgi konkrētiem spēlētājiem, piemēram, lasīt prāta mīklas vai kaut ko izzinošu, kas interesē spēlētājus (mēs izmantojām bilžu grāmatu ar dzīvnieku un dabas skaņām, tādējādi procesā iegūstot papildu sajūtas un iedodot tam dzīvīgumu). Lielāki bērni vai pieaugušie var mēģināt lasīt tā sauktajā pupiņu valodā vai vārdus no otra gala, vai ar vīna korķiem aiz vaigiem, vai dziedot. Vārdu sakot – katrs jautrojas pa savam!

Ģimenes ieguvumi:

- spēle palīdzēja saliedēties gan tās radīšanas laikā, gan spēlējot;
- tā palīdzēja padarīt obligātos uzdevumus par rotaļu;

- ❁ bērniem radās prieks, ka arī mamma un tētis spēj darīt to pašu, ko viņas („dancināt” mēlīti un lasīt);
- ❁ mazajai meitai uzlabojās izruna un radās vēlme citās situācijās pašai izpildīt mēles vingrinājumus (iztikām bez piespiešanas);
- ❁ lasot speciāli izvēlētu saturu (prāta mīklu grāmatu vai izzinošo literatūru, piemēram, par dzīvniekiem), paralēli visi guvām jaunas zināšanas;
- ❁ lielākā meita varēja izdzīvot situāciju, ka viņa uzdod jautājumus pieaugušajiem un pati arī zina pareizās atbildes; vecāki varēja veltīt laiku bērniem (arī pieaugušajiem saistošā veidā).

Spēlējiet mūsējo vai veidojiet savu stāstu un radiet savu spēli!

Par mūsu ģimeni

Esam Sigita, Arvis, Laimrota (9) un Teiksmā (5). Dzīvojam dziļos laukos, kur nevar piebraukt ar mašīnu, tātad ar kājām vai ar velosipēdu mērojam aptuveni 20 minūšu ceļu caur mežaini. Pavasarī mēs dzeram kļavu un bērzu sulas, ēdam pļavas salātus (ar zaķkāpostiem, gārsu, jaunajiem egļu dzinumiem, nātrēm, piparmētrām u. tml.); vasarā vācam un kaltējam gaiļbiksisu, kumelišu, raudeņu, vīgriežu un citas lauku tējas, rosāmieš dārzā, svinam saulgriežu un reizēm uzņemam viesus, kuri ir gatavi pārmaiņām; rudenī lasām rudens avenes, bet ziemā mīlojamies ar paštaistām rabarberu cukādēm, sildoties uz simtgadīgas mājas mūrīša.

Tētis trenē puišus basketbolā Madonas Bērnu un jaunatnes sporta skolā, mamma mācās dzīvot prieka un mīlestības pēc, Laimrota pabeidza 2. klasi Kusas pamatskolā, un Teiksmā mācās dzīvojot.

Pagājušogad tētis uzbūvēja bērnu māju ar divām gultām, galdu un plauktiņiem. Laimrota drosmīgi tur viena ir pārnakšņojusi. Šogad meitiņas palīdzēja ierīkot puķu un dārzu dobi. Ir cerība mieloties ar nokarenajām zemenēm.

Vakaros mēs lasām pasakas, bērnu meditācijas un dziedam dziesmas. Pēdējā laikā pēc kādas *worldschooling* (angļu val. ‘mācīšanās ceļojot’) praktizējošas mammas ieteikuma pirms gulētiešanas aprunājamies, par ko esam priecīgi vai pateicīgi pavadītajā dienā.

Cenšamies ārstēties bez zālēm, tās aizstājot ar tautas un dievišķajām metodēm (pievēršam uzmanību cēlonim un atlaižam to). Nekad nemelojam (arī baltos melus – nē!). Ikdienā praktizējam zelta vārdus (attieksmi):

- ❁ piedodiet (man un vispār);
- ❁ piedodu (sev un citiem);
- ❁ paldies (par iespējām);
- ❁ pieņemu (visu, kas ir).

Spēlējot spēli ar meitām.

Spēles laukumos var iekļaut uzdevumus, kas ir interesanti un vajadzīgi konkrētiem spēlētājiem, piemēram, lasīt prāta mīklas, lasīt tā sauktajā pupiņu valodā vai vārdus no otra gala, vai ar vīna korķiem aiz vaigiem, vai dziedot.

